

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BİR TÜRÜ OLARAK, ISRARLI TAKİP (STALKING) KAVRAMI VE SUÇU*

Dr. Recep DOĞAN**

---

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

**LL.M., PhD Keele University UK. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi.

ÖZ

Bu makalede, birçok Avrupa Birliği ülkesinde ayrı bir suç olarak ele alınıp düzenlenen stalking “ısrarlı takip” kavramı üzerinde durulacaktır. Kavramın teorik boyutu, hukuki niteliği, Türk hukukundaki ve diğer hukuk sistemlerindeki yeri açıklanacaktır. Kavram ile ilgili olarak Türk hukukunda yoruma ihtiyaç gösteren muğlak hususlar diğer ülkelerdeki düzenlemeler esas alınarak açıklanacak, uygulayıcılara rehberlik edilecektir.

Anahtar kelimeler: *Israrlı takip, taciz, kadına yönelik şiddet, fail profili, 6284 sayılı kanun*

THE CONCEPT OF STALKING AS A CRIME AND A FORM VIOLENCE AGAINST WOMEN

ABSTRACT

This article discusses the concept of stalking which is defined as a crime in many European Member States and for which a specific anti-stalking law is applied. The theoretical concept of the phenomenon and legal regulations on stalking in Turkey and different jurisdictions will be analysed. Provisions and regulations in Turkish law which need to be explained further, due to the ambivalent use of language, will be discussed in the light of regulations on stalking in different jurisdictions. By outlining different regulations, the article also intends to guide policy makers and legislators.

Keywords: *Stalking, harassment, violence against women, the profile of the perpetrator, the Act Number 6284.*

GİRİŞ

Bu makalede, özel hayatın gizliliğini ihlal, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve şantaj suçlarının maddi unsurlarını kısmen veya tamamen bünyesinde barındırabilen ve birçok ülkede ayrı bir suç olarak ele alınıp düzenlenen stalking “*ısrarlı takip*” kavramı üzerinde durulacaktır. Kavramın hukuki niteliği, Türk hukukundaki ve diğer hukuk sistemlerindeki yeri açıklanacak, konunun kadına yönelik şiddet perspektifinden incelenmesi sağlanacaktır. Bununla beraber, makale ile, ısrarlı takip kavramına ilişkin olarak temel mevzuat olarak kabul edilmesi gereken “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği*” nin içeriğinin irdelenmesi, Yönetmeliğin muğlak hükümlerinin diğer hukuksal normlar ile beraber yorumlanıp açıklanarak, uygulayıcılara rehberlik edilmesi amaçlanmaktadır.

KAVRAMSAL VE TEORİK BOYUT

Sosyolojik ve psikolojik açıdan irdelendiğinde, “*stalking*” “*ısrarlı takip*” olgusu yeni bir kavram olmamakla birlikte, kavramın hukuki bir nitelik kazanması oldukça yenidir. Kökeni İngilizce olan ve Türkçeye “*musallat olma*”, “*dadanma*”, “*sırnaşma*” olarak çevrilebilecek bu kavram, hukuk bilimi dışında, psikoloji, sosyoloji, kriminoloji, gibi birçok disiplinin ilgi ve çalışma alanına girmektedir. Bu nedenle, kavramın Türkçe de yerleşmiş bir karşılığının bulunması oldukça güçtür.

Celia Wells’ e göre ısrarlı takip, genellikle karşı tarafa yönelik gizli veya açık cinsel bir istek veya yönelim sebebiyle, bir kimsenin sarkıntılık veya taciz olarak nitelenebilecek fiillerin oluşturduğu bir bütünlük ve süreklilik içinde takip edilmesidir.^[1] Yine Tim Lawson -Cruttenden, bir kimsenin, belli bir zaman diliminde, aşırı derecede rahatsızlığa yol açacak şekilde, ya da bir bütün olarak ele alındığında, sarkıntılık veya taciz olarak nitelendirilebilecek şekilde, icrai veya ihmali davranışlar ile takibat altına alınması halini stalking (ısrarlı takip) olarak nitelendirmektedir.^[2]

Richard Lingg’e göre, ısrarlı takip (stalking) olarak tanımlanan haller taciz veya sarkıntılık hallerinin diğer bir ifade biçimidir ve taciz kavramı, ısrarlı takip kavramından daha geniş bir kavramdır. Çünkü “*taciz etme*” (harass) fiilinden söz edebilmek için, mağdurda esaslı bir biçimde duygusal sıkıntılara yol açan, iki kez veya daha fazla tekrarlanması neticesinde devamlılık kastı açık bir şekilde

[1] WELLS, Celia, “*Stalking: The Criminal Law Response*”, Crim LR, 463, 1997.

[2] LAWSON-CRUTTENDEN, Tim, “*Is There a Law against Stalking?*” NLJ 418, 1996.

ortaya konan eylemlerin, fail tarafından icra edilmesi zorunludur. Bu nedenle, harassment (taciz) kelimesinin günlük dildeki kullanımı ile hukuk literatüründeki kullanımı, stalking (ısrarlı takip) kavramına da karşılık gelmektedir. Başka bir deyişle, ısrarlı takip olarak nitelenen eylemler zinciri her hâlükârda sarkıntılık ve taciz eylemi olarak nitelenebilir.^[3]

Fakat yapılan araştırmalar, ısrarlı takibe neden olayların başlı başına ayrı bir suç kapsamında bir bütün olarak ele alınması gerektiğini, bunun yapılması halinde, mağdura karşı işlenen eylemlerin, mahkemelerce bir birinden farklı taciz veya sarkıntılık eylemleri olarak ele alındığını, bu durumda verilen cezaların çok kısa süreli ve caydırıcılıktan uzak olduğunu, failerin herhangi bir psikiyatrik değerlendirmeye, rehabilitasyona veya tedbire tabi tutulmadığını, bunun da bu suçun mağduru olan kadınları bu fiillere karşı korumasız bıraktığını ortaya koymuştur.^[4]

Nitekim İngiltere’de ısrarlı takip olgusu ayrı bir suç olarak kabul edilmezden evvel, ısrarlı takip halleri 1997 tarihli Tacizden Korunmaya Dair Kanun^[5] kapsamında değerlendirmekteydi. Söz konusu kanun, hem taciz eylemlerini, hem de mağdurda şiddete uğrama konusunda ciddi bir korku yaratan kaygı ve endişe hallerini suç olarak kabul edip cezalandırmakta idi. Ancak İngiliz İçişleri Bakanlığı (Home Office) 2000 yılında söz konusu kanunun uygulanmasına ilişkin olarak yaptığı değerlendirme ve inceleme sonucunda, bu kanunun genellikle düşük yoğunluklu olup, komşu, eski eş veya sevgili tarafından işlenen taciz vakalarında uygulandığını, mağdur ile fail arasında rızaya dayalı herhangi bir ilişkinin veya bağın olmadığı, failin adeta mağdura “*musallat*” olduğu klasik ısrarlı takip vakalarında uygulanmadığı sonucuna varmıştır.^[6]

Bu nedenle söz konusu kanun 25 Kasım 2012 tarihinde yürürlüğe giren Özgürlüklere Karşı Korunma Kanunu’nun 111 inci maddesi^[7] ile değiştirilerek sadece ısrarlı takip vakalarında uygulanmak üzere iki ayrı durum suç olarak tanımlanmış ve ceza yaptırımına tabi tutulmuştur. Buna göre mağdurda şiddete uğrama konusunda ciddi bir korkuya veya endişeye yol açan ısrarlı takip halleri ile diğer takip halleri arasında ayırımı gidilmiş, mağdurda ciddi korku veya endişeye yol açmayan ısrarlı takip hallerinde failin 5000 İngiliz Sterlini adli para cezasına veya 6 aylık kısa süreli hapsi cezasına ya da hem hapis hem de para cezasına çarptırılabilceği belirtilmiştir. Mağdurda şiddete uğrama konusunda

[3] LINGG, Richard A., “*Stopping Stalkers : A Critical Examination of Anti-Stalking Statutes*”, St John’s Law Review, 67, (2), 1993, s.347-381, s. 375.

[4] PROTECTION AGAINST STALKING, Stalking and Harassment: The Victim’s Voice, 10 November. 2011.

[5] The Protection of Harassment Act 1997

[6] HARRIS, JESSICA, Home Office Research Report 203, An evaluation of the use and effectiveness of the Protection from Harassment Act 1997, Chapter 2, 2000.

[7] The section 111 of the Protection of Freedoms Act 2012.

ciddi bir korkuya veya endişeye yol açan ısrarlı takip hallerinde ise; failin üst sınırı hâkim tarafından belirlenecek adli para cezasına veya 5 yıllık hapis cezasına, ya da hem hapis hem de para cezasına çarptırılabilceği ifade edilmiştir.

Söz konusu değişiklik ile ayrıca sınırlı sayıda (*numerus clausus*) olmamakla beraber, hangi hallerin ısrarlı takip sayılabileceği örnek verilmek suretiyle sıralanmıştır. Buna göre, mağduru takip etmek, mağdurla herhangi bir şekilde iletişim kurmak veya iletişim kurmaya çalışmak, mağdura ait olan veya mağdura ait olduğu izlenimi verilen görsel ve yazılı herhangi bir materyali yaymak, mağdurun internette dolaşımını, ziyaret ettiği siteleri, elektronik posta, kısa mesaj ve diğer yollarla yaptığı haberleşme trafiğini ve iletişimi izleyip gözetim altına almak, mağdurun bulunduğu herhangi bir kamusal veya özel alana gizlice sızmak, mağdura ait herhangi bir mülkün masuniyetini ihlal etmek, mağduru gözetlemek veya izlemek hallerinin ısrarlı takip olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Takip halinin mağdurda ciddi bir korkuya veya endişeye yol açtığı kabul edilebilmesi için, yukarıda örneklem suretiyle sıralanan eylemlerin ya fail tarafından en az iki kez işlenmesi ya da bu eylemler nedeniyle mağdurun günlük hayatın alışılmış, tekrar eden (rutin) gereklerini yerine getirmede ciddi bir şekilde zorluk çekmesi gerekmektedir. İngiliz Adalet Bakanlığının savcılar için hazırladığı uygulama talimatında

- a. Mağdurun faille karşılaşmamak için işyerine giderken sürekli olarak kullandığı güzergahı değiştirmesi veya çalışma saatlerini değiştirmesi,
- b. Mağdurun faille karşılaşmamak için, çocuklarını okuldan kendisinin almayarak, çocukların aile fertleri, akrabaları veya arkadaşları tarafından alınmasını sağlaması,
- c. Mağdurun evinde, ilave güvenlik önlemleri almak zorunda kalması,
- d. Mağdurun evini değiştirmesi veya taşınması,
- e. Mağdurun bedensel veya ruhsal sağlığının bozulması,
- f. Mağdurun iş yerindeki veriminin düşmesi,
- g. Mağdurun sosyal alışkanlıklarını veya sosyal faaliyetlerini değiştirmesi ya da askıya alması

hallerinde, mağdurun günlük faaliyetlerinin, failin eylemleri sebebiyle esaslı bir biçimde etkilendiğinin ve mağdurun günlük faaliyetlerini yerine getirmede ciddi bir güçlük çektiğinin, kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir.^[8]

[8] CROWN PROSECUTION SERVICES, Stalking and Harassment: Legal Guidance, Crown Prosecution Services http://www.cps.gov.uk/legal/s_to_u/stalking_and_harassment/#a02a

Her ne kadar farklı ülkelerde ısrarlı takip fiili ve suçu için farklı düzenlemeler olmakla birlikte^[9], kanımızca, suçun oluşumu için failin, eylemin mağdurda korkuya veya endişeye neden olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması yeterli olup; failin mağdurda korkuya veya endişeye neden olmak saikiyle hareket etmesi gerekli değildir. Bir başka deyişle, suçun işlenmiş sayılması için genel kast yeterli olup, failin özel kast ile hareket etmesi gerekli değildir. Fail ile mağdur arasında önceden duygusal veya kişisel bir ilişkinin mevcut olması failin fiilini hukuka uygun hale getirmez. Dolayısıyla, failin mağdur ile daha önceden kişisel veya duygusal bir ilişkiye sahip olduğu, ancak bu ilişkinin mağdur tarafından sonlandırıldığı hallerde, failin bu eylemleri mağduru tekrar ilişkiye ikna etmek amacıyla işlediği ve failin ısrarlı takip suçunu işleme kastının bulunmadığı iddia edilemez.

Bununla beraber, yukarıda sayılan fiillerin

- a. Bir suç işlenmesini önlemek veya suçun işlendiğini tespit etmek,
- b. Kanunun veya yetkili merciinin emrini yerine getirmek,
- c. Mağdurun veya üçüncü bir şahsın hayatını veya mal varlığını korumak amacıyla işlenmesi hallerinde

failin suçu sayılamayacağı, bu hallerin hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edileceği belirtilmiştir.^[10]

Tüm bu bilgiler ışığında, bir bütünlük içerisinde değerlendirilmeyip bütünden ayrı olarak ele alınması halinde, hukuk sistemimizde, cinsel taciz (TCK, md.105) tehdit (TCK, md.106), şantaj (TCK, md.107), cebir (TCK, md.108), özel hayatın gizliliğini ihlal (TCK, md.134) gibi suçların maddi unsurlarını bünyesinde barındırabilen, “ısrarlı takip” kavramı, “birbirinden bağımsız adeta biri diğeri üzerine inşa edilen ve bir birini izleyen eylemler zincirini ifade eder”.^[11] İsrarlı takip suçundaki veya olgusundaki eylem, bir kez yapıp biten bir takip eylemi olmayıp, zaman içerisinde yayılan eylemler zincirinden oluşur. Stalker (takip eden veya fail) birbirini takip eden bir takım eylemlerde bulunur ve

[9] MODENA GROUP ON STALKING, “Protecting Women From The New Crime Of Stalking: A Comparison of Legislative Approaches Within The European Union”, Final Report, 2007, s.13; http://stalking.medlegmo.unimo.it/RAPPORTO_versione_finale_011007.pdf; TÜRKMEN, Ahmet, “Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak İsrarlı Takip ve Taciz (Stalking) Ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Özel Sayı, 2009, s.1387-1434, s.1393.

[10] CROWN PROSECUTION SERVICES Stalking and Harassment: Legal Guidance Crown Prosecution Services, http://www.cps.gov.uk/legal/s_to_u/stalking_and_harassment/#a03da

[11] WALSH, Keirsten L, “Safe and Sound at last? Federalized Anti-Stalking Legislation in the United States and Canada” 14 (2) , Dickinson Journal of International Law, 1996, s. 373-402, s. 381.

bu eylemler zinciri, bir bütün olarak ele alındığında, takip edilen kişide veya mağdurda, gereksiz strese, kaygıya, endişeye veya rahatsızlığa yol açar. Eylemler zinciri ilk başta rahatsız veya huzursuz edici ancak hukuka uygun davranışlarla başlayıp, zaman içerisinde giderek daha tehlikeli, tehditkâr davranışlara ve hatta ölümlü sonuçlanabilecek davranışlara dönüşür. Failin daha saldırgan ve tehditkâr bir kişiliğe bürünmeye devam etmesi neticesinde, önlem alınmazsa takip eyleminin mağdurun vücut bütünlüğüne karşı işlenen bir suç ile sonuçlanması kaçınılmaz olabilir. Hatta mağdurda şiddete uğrama yönünde oluşan endişe ve korku nedeniyle, eylemler zinciri, failin mağdur tarafından öldürülmesiyle de sonuçlanabilir.^[12] Bu nedenle, ısrarlı takip fiili, hakaret (TCK, md.125), cinsel taciz (TCK, md.105), müessir fiil (yaralama) (TCK, md.86), cinsel saldırı (TCK, md.102) ve hatta kasten öldürme (TCK, md. 81, md.82) suçlarının öncüsü olarak da karşımıza çıkabilir.

FAİL PROFİLİ

Her ne kadar ısrarlı takip eylemi veya suçu hem erkekler hem de kadınlar tarafından işlenebilmekte ise de, ısrarlı takip suçunda genel olarak erkekler fail, kadınlar ise mağdur konumundadır. Örneğin Amerika'da işlenen ısrarlı takip suçlarının %75-80'ni erkekler tarafından işlenmektedir.^[13]

Fail ısrarlı takibe gerekçe olarak, birçok neden ileri sürebilir. Bu bağlamda, fail soğukkanlı bir katil olabileceği gibi, aşkına yanıt alamamış kara sevdaya tutulmuş bir genç de olabilir. Fail manik depresif, şizofren, paranoyak olabileceği gibi, herhangi bir akıl hastalığına veya zayıflığına sahip olmayan dolayısıyla cezai ehliyeti tam olan bir kimse de olabilir. Fail eski eş veya sevgili, eski işveren, çıkma teklifi red edilmiş herhangi bir şahıs, ya da komşu olabileceği gibi, bir çetenin üyesi veya verilen hizmetten memnun kalmayan saplantılı bir müşteri de olabilir. Hâkimlerin ve avukatların dahi, ısrarlı takip suçunun faili olabilecekleri bilinmektedir. Örneğin, New York Eyaletinin eski başyargıcının, kız arkadaşının ilişkiyi sonlandırması üzerine eski kız arkadaşını ısrarlı bir şekilde takip edip, taciz ettiği bilinmektedir.^[14]

Bu nedenle, ısrarlı takip suçunda faillerin sosyal, ekonomik ve kişilik özellikleri bir birinden oldukça farklı olup, fail sahip olduğu saplantı veya takıntı

[12] THE LAW REFORM COMMISSION OF HONG KONG, Report, Stalking, 2000, s. 5; WALSH, s.381.

[13] THE NATIONAL VICTIM CENTER, Stalking–Questions and Answers No 43, 1995, <http://www.nvc.org/ddir/info43>, s. 2.

[14] MARKS, CALLIE ANDERSON, “The Kansas Stalking Law: A ‘Credible Threat’ to Victims. A Critique of the Kansas Stalking Law and Proposed Legislation” Washburn Law Journal, 36 (3) , 1997, s. 468-498, s. 473

nedeniyle takip eylemine girişebileceği gibi, kıskançlık, mağdurla iletişime girmek ve mağduru kontrol altına almak ya da mağdura sahip olmak güdüsüyle de hareket edebilir.

Bununla beraber ısrarlı takip suçlarının, %70-80'nin de fail ile mağdur arasında önceden duygusal veya kişisel bir ilişkinin mevcut olduğu tespit edilmiş olup, fiillerin %70 ve 80'lik bir kısmı eski eş, arkadaş veya sevgili tarafından işlenmektedir. Erotomanyak (*erotomaniac*) veya sınır kişilik erotomanyaklardan (*borderline erotomanics*) farklı olarak, bu failler mağdurla daha önceden ilişki içinde olduklarından, ilişkinin bitirilmesini kabullenemedikleri, ya da mağdurun kendilerine kötü davrandıklarını düşündükleri için takip eylemlerine başlarlar. Takipteki amaç ya intikam almak ya da ilişkiyi yeniden başlatmaktır.^[15]

FAİLLER TARAFINDAN UYGULANAN YÖNTEMLER

Amerika Birleşik Devletlerinde bulunan İsrarlı Takip Mağdurları Merkezi'nin (The National Victim Center) ulusal ölçekteki verilerine göre, failler karakteristik olarak öncelikle mağdurlarına çiçek, çikolata veya aşk mektupları göndererek kur yapar ve bu şekilde ilgilerini ispat etmeye çalışırlar. Bu tür davranışların mağdur tarafından hoş karşılanmaması veya arzu edilen yanıtın mağdur tarafından verilmemesi halinde, fail mağdura gözdağı vermeye başlar, veya mağduru korkutmaya yeltenir. Bu durumda gözdağı vermek, genellikle failin kıskançlık göstererek mağdurun hayatına haksız ve yersiz bir biçimde müdahale etmesi şeklinde oluşur. Mağdurun önünü kesme, mağdurla olur olmadık yerlerde karşılaşma veya buluşma ve mağdura müdahale etme eylemlerinin sayısı giderek artar ve bu durum mağdura yönelik bir tacize dönüşür. Taciz edici davranışlar giderek tehditkâr bir özellik kazanır. Mağdurla arzuladığı bir ilişki yaşayamayan veya bitmiş bir ilişkiyi yeniden canlandıramayan ve bu nedenle mağdur üzerinde istediği hâkimiyeti kuramayan fail, şiddet uygulamaya başlar ve şiddeti bir ikna ve hâkimiyet kurma aracı olarak görür. Hatta kimi vakalarda, mağdur üzerinde arzu edilen hâkimiyet ve kontrolün sağlanamaması halinde, fail hem mağduru hem de kendisini öldürmeye dahi yeltenir.^[16]

Failler mağdura ulaşmak için doğrudan veya dolaylı birçok yöntem kullanırlar ve bu yöntemlerinde ısrarcı olurlar. Bu yüzden mağduru birçok kez telefon ile ararlar. Bu tür aramalar, çoğu zaman uygunsuz zaman ve mekânlarda olur, örneğin mağdur sabaha karşı aranır veya mağdur işyerinden aranır. Kimi zaman

[15] DIACOVO, NANNETTE, "California's Anti-Stalking Statute: Deterrent or False Sense of Security?" *Southwestern University Law Review*, 24, 1995, s.389, s. 396.

[16] THE NATIONAL VICTIM CENTER, *Stalking—Questions and Answers*, No 43, 1995, <http://www.nvc.org/ddir/info43.htm>, s.4.

fail mağduru arayıp, mağdur tarafından telefona cevap verildiğinde hemen telefonu kapatır veya telefonda sessiz kalmayı tercih eder. Mağdurla buluşma veya konuşmanın failde takıntıya dönüştüğü hallerde ise, fail genellikle sevgisini veya tehditlerini sesli mesaj kullanarak veya telesekretere mesaj bırakarak dile getirir. Mağdura kısa mesaj veya elektronik posta yolu ile ulaştırılmasının mümkün olduğu hallerde, mağdurun mesaj veya elektronik posta kutusu doluncaya kadar mesaj gönderen failerin olduğu bilinmektedir.

Bu tür dolaylı yöntemlerin yanında, mağdurun evini veya iş yerini ziyaret etmek failer tarafından yaygın olarak kullanılan doğrudan yöntemlerdir. Bu durumda, failin galiz ve ağır küfürler veya hakaret içeren sözler de kullanıldığı görülür, özellikle arkadaş ve iş çevresinin huzurunda bu tür eylemlerin yapılması mağdurun utanmasına ve küçük duruma düşmesine neden olur. Failin, mağdur tarafından eve kabul edilmediği hallerde, meskene girmek için zor kullanması veya girdikten sonra meskenden ayrılmayı red etmesi, yine failer tarafından sık kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.^[17]

Mağduru caddede veya sokakta takip etmek veya gözetlemek de, yine failer tarafından en yaygın olarak kullanılan doğrudan yöntemlerden biridir. Mağduru takip etmek veya gözetim altında tutmak, birçok yöntemle gerçekleşebilir. Fail, mağdurun evi, işyeri veya okulu önünde gizlenerek genelde bu eylemleri gerçekleştirir. Kimi zaman fail, mağduru korkutmak ve mağduru takip ettiğini göstermek için, mağdura gün içinde yaptığı işler ve giydiği kıyafetler hakkında bilgi vermekten çekinmez. Böylece mağdur fiziki olarak gözetlendiği ve takip edildiği konusunda bilgi sahibi olur.

Failin, mağdur üzerinde hâkimiyet kurmak veya mağduru elde etmek için, intihara teşebbüs etmesi veya mağduru intihar etmek ile tehdit etmesi yine sık rastlanan yöntemlerdendir. Örneğin ABD’de, failin sırf mağduru korkutmak için AİDS olmadığı halde, mağdura AİDS olduğunu ve bunu kendisine itiraf etmediğini söylediği vakalara rastlanmıştır.^[18]

Bazı failerin, mağdurun kendisine, çocuklarına, beraber olduğu arkadaşına veya sevgilisine hatta mağdurun kedi veya köpeğine zarar vermekle tehdit ettiği bilinmektedir. Mağdurun vücut bütünlüğüne zarar vermek suretiyle oluşan saldırılar ile mağdurun arabasını çizmek, lastiğini patlatmak, evinin camını kırmak veya duvarlarına yazı yazmak şeklinde ortaya çıkan mal varlığına yönelik saldırılar yine failer tarafından çok sık kullanılan yöntemler arasındadır.

Şiddet eğilimi, sosyal, psikolojik, çevresel birçok unsura bağlı olarak farklılıklar gösterdiğinden, ısrarlı takip eylemlerinde, failerin hangi hallerde şiddete başvuracağını, hangi hallerde ise rahatsız veya huzursuz edici ancak hukuka

[17] THE LAW REFORM COMMISSION OF HONG KONG, s.6., 7.

[18] THE LAW REFORM COMMISSION OF HONG KONG, s.7.

uygun takip ve izleme eylemleri ile yetineceğini önceden kestirmek oldukça güçtür. Bazı failler izleme ve takip eylemlerini şiddet boyutuna hiçbir şekilde ulaştırmazken, mağdurla arzuladığı bir ilişki yaşayamayan veya bitmiş bir ilişkiyi yeniden canlandıramayan bazı faillerin ise mağdur tarafından red edildikten birkaç hafta veya birkaç gün sonra şiddete başvurduğu bilinmektedir.^[19]

Bu nedenle takip eylemlerinin mağdura yönelik fiziksel bir şiddet eylemine veya mağdurun vücut bütünlüğüne yönelik bir saldırıya dönüşmeden önlenmesi ve failin eylemlerinin kontrol altına alınması ve sınırlandırılması gerekir. Nitekim aşağıda ayrıntıları ile açıklanacağı üzere, ısrarlı takip eyleminin ayrı bir suç olarak düzenlenip düzenlenmediğine bakılmaksızın, hemen hemen tüm ülkelerde, bu eylemlerin önlenmesi için fail hakkında uzaklaştırma tedbiri, mağdur hakkında ise korunma tedbiri uygulanmasına olanak veren düzenlemeler bulunmaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE DEVLETLERİN MEVZUATINDA STALKING (ISRARLI TAKİP) KAVRAMI

Her ne kadar Avrupa Birliğine üye devletlerin tamamında ısrarlı takip kavramı ayrı bir suç olarak ele alınıp düzenlenmemiş veya bu yönde özel bir mevzuat yürürlüğe konmamış ise de, Avrupa Birliğine üye devletlerin tamamında ısrarlı takip kavramını kısmen veya tamamen karşılayan kavramlar kullanılmaktadır. (Tablo-1, 2)

Avrupa Birliğine üye devletlerin 8' inde ısrarlı takip olgusu, ayrı bir suç olarak düzenlenmiş ve yaptırıma tabi tutulmuştur (Tablo-3). Diğer 17 devlette ise ısrarlı takip olgusu, taciz ve sarkıntılık suçları içerisinde değerlendirmeye tabi tutulmuş ve cezalandırılmıştır. Özel düzenleme bulunmayan ülkelere, Finlandiya, İsveç, İtalya Kıbrıs Rum Kesimi, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan tarafından ısrarlı takip konusunda ayrı bir düzenleme yapma ihtiyacının hâsıl olduğu belirtilirken, Estonya, İspanya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Slovakya ve Slovenya'da ise, mevcut mevzuatın ısrarlı takip olgusu ile mücadele için yeterli olduğu ve bu konuda ayrıca bir düzenleme yapmaya gerek bulunmadığı ifade edilmektedir.

---

[19] WALSH, s.381.

Tablo.1 Avrupa Birliğine üye olup mevzuatında doğrudan doğruya ısrarlı takip (stalking) kavramını kullanan ülkeler

Ülke	İsrarlı takip kavramına doğrudan denk gelen kelime veya kelime grubu
Avusturya	Beharrliche Verfolgung
Belçika	Belaging
Danimarka	Forfølgelse
Fransa	Dioxis
Hollanda	Belaging
İngiltere (Birleşik Krallık)	Stalking
İrlanda	Stalking / harassment
İsveç	Stalkning
Slovenya	Zalezovanje (stalking)

Kaynak: MODENA GROUP ON STALKING, s. 10.

Tablo.2 Avrupa Birliğine üye olup mevzuatında ısrarlı takip kavramı yerine, bu kavramı kısmen veya tamamen karşılayan diğer kelimelere yer veren ülkeler.

Ülke	İsrarlı takip kavramına doğrudan denk gelmeyen kelime veya kelime grubu
Almanya	Unerwünschtes verfolgen und belastigen
Çek Cumhuriyeti	
Estonya	Ahistamine
Finlandiya	Harinta
Kıbrıs (Kıbrıs Rum Kesimi)	Parenohtisi
İspanya	Acoso
İtalya	Molestia assillante

Letonya	
Litvanya	Priekabiavimas
Lüksemburg	Harcèlement
Macaristan	Molesztálás
Malta	Fastidju
Polonya	Obsesyjne przesladowanie
Portekiz	Assédio
Slovakya	Obťažovanie, týranie, nevhodné zaobchádzanie
Yunanistan	Parenochlisi

Kaynak: MODENA GROUP ON STALKING, s. 11.

Tablo 3. Israrlı takip suçuna ilişkin olarak Avrupa Birliğine üye ülkelerde durum

Özel düzenleme bulunan ülkeler	Özel düzenleme bulunmayan ülkeler
Almanya	Çek Cumhuriyeti
Avusturya	Estonya
Belçika	Finlandiya
Birleşik Krallık (İngiltere)	Fransa
Danimarka	Kıbrıs (Kıbrıs Rum Kesimi)
İrlanda	İsveç
Hollanda	İspanya
Malta	İtalya
	Letonya
	Litvanya
	Lüksemburg
	Macaristan
	Polonya

	Portekiz
	Slovakya
	Slovenya
	Yunanistan
Toplam 8	Toplam 17

Kaynak: MODENA GROUP ON STALKING, s. 12.

Tablo 4. Israrlı takip olgusunun ayrı bir suç olarak kabul edildiği ülkelerde genel durum

Ülke	Mevzuatın yürürlüğe giriş tarihi	Hapis cezası	Ayrıca Para cezasının uygulanıp uygulanmadığı	Koruma / Uzaklaştırma tedbiri	Diğer tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığı
Almanya	2007	Azami 10 yıl	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
Avusturya	2006	Azami 1 yıl	Uygulanmıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
Belçika	1998	Azami 2 yıl	Uygulanmıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
Danimarka	1933	Azami 2 yıl	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
Hollanda	2000	Azami 3 yıl	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
İrlanda	1997	Azami 7 yıl	Uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
İngiltere	2012 tarihli düzenlemeye göre	Azami 6 ay	5000 Sterlin	Uygulanıyor	Uygulanmıyor
Ciddi korkuya yol açmayan hallerde		Azami 5 yıl	Üst sınırı hâkim tarafından belirlenecek para cezası uygulanıyor	Uygulanıyor	Uygulanmıyor

Kaynak: MODENA GROUP ON STALKING, s. 12.

Israrlı takip olgusunu, ayrı bir suç olarak düzenleyen devletlerdeki durum incelendiğinde, ısrarlı takip olgusunu ayrı bir suç olarak düzenleyen ilk ülkenin Danimarka olduğu görülmektedir. Israrlı takip olgusuna en ağır cezanın ise, diğer ülkelere göre konuyu göreceli olarak daha geç ele almasına rağmen Almanya’da uygulandığı görülmektedir.

ISRARLI TAKİP KAVRAMININ TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ

Her şeyden önce ısrarlı takip kavramı Türk hukukunda bir suç olarak düzenlenmemiştir. Kavrama doğrudan doğruya ilk atıf, “*tek taraflı ısrarlı takip*” deyimiyle 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*”^[20] un 1 inci maddesi ile yapılmış, ardından bu Kanunun uygulanmasına ilişkin “*6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği*” nin 3 üncü maddesinin (ş) bendinde kavram tanımlanmıştır.^[21] Bununla beraber, gerek Kanunda gerekse Yönetmelikte “*tek taraflı ısrarlı takip*” deyimi kullanılarak ısrarlı takip eylemleri, fail hakkında uzaklaştırma (restraining order) mağdur hakkında ise koruma tedbiri (protection order) alınmasını gerektiren bir olgu olarak düzenlenmiştir.

Ancak ülkemiz açısından konunun önemi daha önceden, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin 9.9.2009 tarihli Opuz V Turkey kararı ile ortaya konmuştur. Söz konusu vakada, davacı Nahide OPUZ kocası Hüseyin OPUZ ve babası tarafından 6 kez saldırıya uğramış, bu saldırıların birinde Nahide OPUZ’un annesi, Hüseyin OPUZ tarafından öldürülmüştür. Cezaevine konan Hüseyin OPUZ, uzun süre tutuklu yargılanmasının ardından, tutuksuz yargılanmak üzere cezaevinden salıverilmiş, salıvermeyi müteakip Hüseyin OPUZ, Nahide OPUZ’u kendisi ile tekrar beraber olması için tehdit etmeye devam etmiştir. Bu açıdan bakıldığında, tipik bir ısrarlı takip vakası olan Opuz davasında, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi “*yargı makamlarının genel olarak kadına yönelik şiddet konusunda gereken hassasiyeti göstermeyip, kayıtsız kalması ve sanıkların şiddet eylemlerinin cezai yaptırıma tabi tutulmaması gerçeği karşısında, kadınların şiddetten korunması noktasında, cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir hak ihlali bulunduğunu*” tespit etmiştir. Ardından bu durumun, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 2 nci 3 üncü ve 14 üncü maddelerine aykırı olduğu hususu mahkemece karara bağlanmıştır.^[22]

[20] 20.3.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

[21] 18.1.2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

[22] CASE OF OPUZ v. TURKEY (Application no. 33401/02) Para 200, 201 202. <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-92945>

Bu karardan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek üzere, Türkiye önce 11 Mayıs 2011 tarihinde “İstanbul Sözleşmesi” olarak bilinen “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” ni imzalamış, 24/11/2011 tarihli ve 6251 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Sözleşmenin^[23] ardından ise 6284 sayılı Kanunu çıkarmıştır. Gerek sözleşme gerekse Kanun 8 Mart 2012 tarihinde ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir.

Ancak gerek 6284 sayılı kanun, gerekse bu kanunun uygulanmasına ilişkin uygulama, yönetmeliği “*stalking*” kavramı için, İstanbul Sözleşmesinin 34 üncü maddesinin resmi çevirisinde de kullanılan “*ısrarlı takip*” deyimini yerine “*tek taraflı ısrarlı takip*” kavramına yer vermiştir. Kanımızca da “*stalking*” kavramı için “*ısrarlı takip*” deyiminin kullanılması daha isabetli olup, resmi çevirinin aksine “*tek taraflı ısrarlı takip*” deyiminin kullanılması bir takım sorunlara yol açmaktadır.

Öncelikle, “*tek taraflı ısrarlı takip*” deyimini totolojik bir içerik taşımaktadır. Yani takip diye nitelenebilecek eylem, ancak tek taraflı olarak icra edilebilen bir davranış biçimi veya hareket tarzı olup, “*takip*” kelimesinin başına “*tek taraflı*” ibaresinin veya sıfatının eklenmesi gereksiz bir tekrardır. Eğer iki tarafın da bilgisi dahilinde icra edilen bir eylem var ise, bu “*eşlik*” veya “*refakat*” olarak nitelenebilir. Bu tür takip hallerinin mağdurun rızası dışında gerçekleştiğini vurgulamak amacıyla kavramın başına “*tek taraflı*” ibaresinin eklendiği düşünülebilirse de, bu durum kavramın totolojik bir içeriğe bürünmesine engel olamamaktadır.

“*Tek taraflı ısrarlı takip*” kavramı ilgili olarak söylenebilecek diğer bir husus, 6284 sayılı kanununun 2 nci maddesinde tanımlar başlığı altında “*şiddet*”, “*ev içi şiddet*” ve “*şiddet mağduru*” tanımlanmış iken, ısrarlı takip olgusu için sehven veya bilinçli bir tercih ile herhangi bir tanım getirilmemiştir. Yönetmelik ile içeriği belirlenen “*tek taraflı ısrarlı takip*” kavramı ile ilgili olarak, Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin (ş) bendinde kullanılan tanım ise kavramın anlaşılmasını güçleştirecek bir üslupla kaleme alınmıştır. Kavramın kökeninin yabancı olması, hukuk bilimi dışında, psikoloji, sosyoloji, kriminoloji, gibi birçok disiplinin ilgi ve çalışma alanına girmesi, kavramın anlaşılabilir bir tanımının yapılmasında güçlük yaratıyormuş gibi gözükse de, Yönetmelikteki tanımdan hareketle kavramın içeriğini belirlemek oldukça güçtür.

Yönetmeliğe göre; “*Tek taraflı ısrarlı takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan*

[23] Sözleşme 10/2/2012 tarihli ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına uygun olarak yürürlüğe konmuştur.

korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı, ifade eder.”

Bu bağlamda, yukarıda yaptığımız açıklamalar da dikkate alındığında Yönetmelik ile getirilen tanımdan hareketle, kavramın içeriğine ilişkin olarak şu hususları açık bir şekilde belirtmek mümkündür. Israrlı takibe konu eylemler, icrai veya ihmali davranışlar ile işlenebileceği gibi, yazılı ve sözlü olarak veya her türlü iletişim aracı kullanılarak işlenebilir. Takibe konu eylemlerin, mağdurda şiddete uğrama veya güvenliği, konusunda bir korku, kaygı veya endişe yaratması gerekmektedir. Bunun haricinde, takip eylemi nedeniyle koruma veya uzaklaştırma tedbirinin uygulanabilmesi için, eylemin mağdurda yaratacağı düşünülen korku veya endişenin derecesi, bir başka deyişle korkunun ciddi bir korku olması gerekip gerekmediği, failin failinde bir temadi (devamlılık) aranması gerekip gerekmediği, failin mağdurda korkuya veya endişeye neden olmak saikiyle (özel kast) ile hareket etmesi gerekip gerekmediği hususlarına Yönetmelik bir açıklık getirmemiştir. Bu açıdan bakıldığında, İstanbul Sözleşmesinin 34 üncü maddesinde yer alan ifadeler, Yönetmeliğe göre daha anlaşılır bir ifade tarzına sahiptir. İstanbul Sözleşmesinin 34 üncü maddesine göre, “*başka bir kişiye yönelik kendi güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden kasıtlı ve tehditkâr davranışlar*” ısrarlı takip olarak nitelendirilecek ve taraf devletler bu eylemlerin cezalandırılması için gerekli her türlü hukuki veya diğer tedbirleri alacaktır.

Bu hükümler ışığında, değerlendirme yapmak gerektiğinde, “*ısrarlı takip*” hali adından da anlaşılacağı üzere, içerik olarak birbirinden farklı veya birbirine benzer ancak aynı amaca yönelik olarak, zaman içerisinde tekrar edilegelen bir eylemler zincirini (*a series of conduct*) gerektirir. Bir başka deyişle, zaman içinde tekrarlanma ve devam etme “*temadi*” kavramının içeriğinde yer almakla birlikte, ısrarlı takip olgusu mütemadi suçların genel niteliğinden farklılık gösterir.

Korunma altına alınmayı gerektiren takip eylemlerinin ayrı bir suç oluşturması gerekmemekle birlikte, ısrarlı takip eylemlerinde (*stalking*) mütemadi suçta olduğu gibi, hareketin oluşturduğu sonuç derhal sona ermeyip, ihlal bir biri üzerine adeta inşa edilmiş davranışlar ile devam eder. Ancak ihlali oluşturan davranış serileri arasında mütemadi suçtan farklı olarak zaman kesintisi olabilir. Mütemadi suçta olduğu gibi, tek ve aynı sonuç olan mağdurda stres veya panik yaratma ya da şiddete uğrama korkusu yaratma, devamlılık göstermesine karşılık, bu sonuca neden olan hareketlerin aynı nitelikte olması veya tek bir hareketten oluşması veya hareketlerin birleşmesi gerekmez.

Kanımızca, gerek 6284 sayılı Kanun^[24] gerekse bu kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelik^[25] şiddete uğrama ihtimalini uzaklaştırma ve koruma tedbirinin uygulanabilmesi için yeterli bulunduğu göre, failin, eylemin mağdurda korkuya veya endişeye neden olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması, 6284 sayılı Kanunda belirtilen tedbirlerin uygulanması için yeterli olup; failin mağdurda korkuya veya endişeye neden olmak saikiyle hareket etmesi gerekli değildir. Fail ile mağdur arasında önceden duygusal veya kişisel bir ilişkinin mevcut olması failin fiilini hukuka uygun hale getirmez. Dolayısıyla, failin mağdur ile daha önceden kişisel veya duygusal bir ilişkiye sahip olduğu, ancak bu ilişkinin mağdur tarafından sonlandırıldığı hallerde, failin bu eylemleri mağduru tekrar ilişkiye ikna etmek amacıyla işlediği, dolayısıyla fiilin 6284 sayılı Kanun kapsamına girmediği iddia edilemez.

Yine kanımızca ısrarlı takip gerekçesi ile uzaklaştırma ve koruma tedbirinin uygulanabilmesi için takip eyleminin mağdurda yaratacağı düşünülen korku veya endişenin ciddi bir korku olması gerekir. Bu durumda da, İngiliz Adalet Bakanlığının savcılar için hazırladığı uygulama talimatında belirtilen kıstaslar Aile Mahkemesi Hâkimlerince de rahatlıkla uygulanıp mağdurda oluşan korku veya endişenin ciddi bir endişe olup olmadığı hususunda gerekli değerlendirme yapılabilir. Dolayısıyla, takip halinin mağdurda ciddi bir korkuya veya endişeye yol açtığı kabul edilebilmesi için, takibe konu eylemlerin ya fail tarafından en az iki kez işlenmesi ya da bu eylemler nedeniyle mağdurun, günlük hayatın alışılmış, tekrar eden (rutin) gereklerini yerine getirmede ciddi bir şekilde zorluk çektiğinin tespiti gerekmektedir.

---

[24] Madde 1/1 ve 2/d

[25] Madde 3/c

SONUÇ

Türk hukukunda ayrı bir suç olarak düzenlenmeyen ve ilk defa, “*tek taraflı ısrarlı takip*” deyiimiyle 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*” ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte tanımlanan ısrarlı takip “*stalking*” olgusu, bir bütünlük içerisinde, başlı başına ayrı bir suç kapsamında ele alınması gereken bir şiddet türüdür.

Bunun yapılmaması ve mağdura karşı işlenen eylemlerin, mahkemelerce bir birinden farklı taciz veya sarkıntılık eylemleri olarak ele alınması halinde, faillere verilen cezalar caydırıcılıktan uzak olacak, bu da kadınları ısrarlı takip fiiline karşı korumasız bırakacaktır. Şiddet eğilimi, sosyal, psikolojik, çevresel birçok unsura bağlı olarak farklılıklar gösterdiğinden, ısrarlı takip eylemlerinde, faillerin hangi hallerde şiddete başvuracağı, hangi hallerde ise başvurmayıp rahatsız veya huzursuz edici ancak hukuka uygun takip ve izleme eylemleri ile yetineceği önceden bilinemeyeceğinden, takip eylemlerinin mağdura yönelik fiziksel bir şiddet eylemine veya mağdurun vücut bütünlüğüne yönelik bir saldırıya dönüşmeden önlenmesi ve failin eylemlerinin kontrol altına alınması gerekir.

Bu açıdan bakıldığında, 6284 sayılı Kanunun, ısrarlı takip halleriyle mücadelede uygulanabilecek, koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması için gerekli hukuki alt yapıyı sağladığı, ancak yargı makamlarının genel olarak kadına yönelik şiddet konusunda gereken hassasiyeti gösteremedikleri, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama noktasında uygulamanın arzu edilen seviyeye henüz ulaşmadığı görülmektedir. Gazetelerin üçüncü sayfalarının, halen ölümlü sonuçlanan “*ısrarlı takip*” haberlerine yer verdiği yadsınamaz bir gerçeklik olarak karşımızda dururken, “*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” nin lafzına ve ruhuna uygun ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politikaların hayata geçirilememesi halinde, Türkiye’de OPUZ benzeri daha birçok vaka yaşanması ve bu vakalarda Türkiye’nin, uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirememesi nedeniyle İnsan Hakları Avrupa Mahkemesince mahkûm edilmesi kaçınılmaz olacaktır.

KAYNAKÇA

CROWN PROSECUTION SERVICES, Stalking and Harassment: Legal Guidance Crown Prosecution Services http://www.cps.gov.uk/legal/s_to_u/stalking_and_harassment/#a02a

DIACOVO, NANNETTE, "California's Anti-Stalking Statute: Deterrent or False Sense of Security?" *Southwestern University Law Review*, 24, 1995, s.389- 396.

HARRIS, JESSICA, Home Office Research Report 203, An evaluation of the use and effectiveness of the Protection from Harassment Act 1997, Chapter 2, 2000.

LAWSON-CRUTTENDEN, Tim, "Is There a Law against Stalking?" *NLJ* 418, 1996.

LINGG, Richard A., "Stopping Stalkers : A Critical Examination of Anti-Stalking Statutes", *St John's Law Review*, 67 (2), 1993, s.347-381.

MARKS, CALLIE ANDERSON , "The Kansas Stalking Law: A 'Credible Threat' to Victims. A Critique of the Kansas Stalking Law and Proposed Legislation" *Washburn Law Journal*, 36 (3) , 1997, s. 468-498.

MODENA GROUP ON STALKING "Protecting Women From The New Crime Of Stalking: A Comparison of Legislative Approaches Within The European Union", Final Report, 2007. http://stalking.medlegmo.unimo.it/RAPPORTO_versione_finale_011007.pdf

PROTECTION AGAINST STALKING, Stalking and Harassment: The Victim's Voice, 10 November. 2011.

THE LAW REFORM COMMISSION OF HONG KONG, Report, Stalking, 2000, <http://www.info.gov.hk/hkreform>

THE NATIONAL VICTIM CENTER, Stalking—Questions and Answers, No 43, 1995.

TÜRKMEN, Ahmet, "Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) Ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Özel Sayı, 2009, s.1387-1434.

WALSH, Keirsten L, "Safe and Sound at last? Federalized Anti-Stalking Legislation in the United States and Canada" *Dickinson Journal of International Law*, 14 (2), 1996, s. 373-402.

WELLS, Celia, "Stalking: The Criminal Law Response", *Crim LR*, 463, 1997.